

LÓRINC KATALIN

Tavaszi karácsony

■ CSAJKOVSKIJ: DIÓTÖRŐ ■

Apécseiteknek egy szavuk sem lehet. Olyan Diótörőt kaptak, mely messzemenően tiszteletben tartja a legszélesebb nézőréteg elvárásait. Egerházi Attila koreográfiájában és rendezésében megmaradt a mese gerince: karácsony este az azt követő álommal, valamint Csajkovszkij partitúrája a sorrend felborítása nélkül, bár valamelyest rövidítve. Viszont ironikusan mai az olvasat, s így nem unatkozik a gyereket elkísérő felnőtt sem.

A Pécsi Balett létszámát (mintegy húsz fő) ismerő néző kíváncsian várja, hogyan oldja meg a koreográfus a csoportjeleneteket, kezdve a karácsonyi vendégseregen, folytatva a hópelyhekkel vagy a Rózsakeringővel.

Nos, az alkotó, aki egyben a darab szövegkönyvét is jegyzi az ismert Hoffmann-mese nyomán, ügyesen kivágta magát. Először is bezárja a karácsonyest történéseit egy négytagú család lakásának egyetlen szobájába. Az átlagos papa, mama és két gyerek sztereotip módon ünnepel. Bajlódnak a karácsonyfával, civódnak, majd kibékülnek az étkezőasztal körül, ugyanez lejátszódik az ajándékosztás kapcsán. Szűk családi kör, egyetlen vendég a habókos keresztapa. Minden szürke, még a falak is, egyes-egyedül a karácsonyfa égői csillannak ki a hétköznapiaságból. Temérdek apró ötlet helyettesíti az eredeti *Diótörő* első felvonásbeli hagyományos epizódjait. Nem erőltetett például a szülők mobiltelefonos kettőse, az apa pohárköszöntő-szólója, a keresztapa

világító végű ceruzájáért folyó versengés a két gyerek közt. Ez a „varázsceruza” lesz végül az az eszköz, mely Marika álmaiba átvézet: mely megrajzolja mindazt a furcsaságot, ami majd ott, az álomvilágban valamilyen formában megjelenik. Ebben az olvasatban remekül ízesül a kortárs karácsony realitása a belőle eredő fantáziavilággal.

Az egyik ilyen „rajzolás” az a szürkésfekete szörny, mely inkább tűnik afrikai bennszülöttnek maszkírozott robotfélének, mint Egérkirálynak. A másik viszont maga a Diótörő figura, az egyetlen „lény”, amely nem szürke, hanem hófehér, némi színnel itt-ott feldobva. Ugyanazokkal a tónusokkal, mint amelyek az egyetlen nem szürke tárgyon, a kislány ajándékba kapott új ruháján láthatók. A két színes tárgy tehát a reményt, a titkos vágyakat, a jövő felé vetett sóvárgó tekintetet jelenti az első kép szürkeségében.

Marika ugyanúgy elalszik a karácsonyeste végén, ahogyan E. T. A. Hoffmann-nál. Itt is megelevenednek élete valós és képzelt figu-

Nagy András és Daczó Eszter a kínai táncban

Tóth László felvétele

rái; van még seprűnyélen lovagoló boszorkány is, s olyan fekete árnyak, melyektől a gyerekek félni szoktak. A keresztapa azonban megszünteti varázsceruzájával a rossz álmot: „odarajzolja” a Diótörő baba helyére a Herceget, s az álom szeszélye folytán az álmódó is felnőtt nőnek látja saját magát a karácsonyra kapott ruha felnöttes kiadásában.

A fiatal pár hófehéren gomolygó ködben, önfeledten táncol (szép kettős!), s persze eljut a hópolyhek birodalmába is, mint a nagy balettnben. Egerházi nem hagyja magát zavartatni attól, hogy mindössze öt hópehely-lány áll rendelkezésére, remek humorral, játékosan csúszkáltatja őket körbe-karikába. Kicsit olyanok, mint Mats Ek hatyúii (s ezzel most veszélyes vizekre evezünk: Egerházinak már épp elég gondja akadt azzal, hogy Mats Ekhez hasonlították, de hát az ember már ilyen, nehezen bírja ki stílárís besorolás nélkül); szállingózásról nemigen beszélhetünk: ezek a hópamacsok inkább játékosan körülbúkdácsolják a színpad közepén álló kedves, bumfordi hőembert. A jelenetnek a varázsló vet véget, aki cirokseprűvel akkurátusan eltakarítja a „havat” a színpadról.

A második felvonásban, az eredeti librettóhoz hasonlóan, langyosabb égtájon folytatódik az álom. A marcipánfélék birodalmának királya és királynéja apu és anyu egy hintaszéken, díszletként pedig ragyogó, színes üvegrudak függnek a szín fölé, mint megannyi cukorrúd. Olyan egymásutánban peregnek le a népek táncjai, ahogy az Operaházban megszoktuk: spanyol, keleti, kínai, orosz. Egerházi itt pedánsan ügyelt arra, hogy a Csajkovszkij megszabta sorrendben haladjon, s ez a felvonulás – bár táncos eszközeiben vagányan kortársi – olyannyira „jól nevelt”, hogy még meghajlás is került a számok után, amolyan XIX. századi baletthagyomány szerinti. (Ez akkor lett volna poén, ha a táncosok a hátul hintázó Király és Királyné felé hajoltak volna meg, s nem a nézőtér felé, hiszen addig egyetlen tapsrend sem szakította meg a történet pergését.)

A hagyományos látványos *Rózsakeringőt* is humorral tetézi az alkotó: négy helyes kis rózsaszírom-miniszoknyás lány kéri fel a csinos és gálans udvaroncokat egy valcerra.

Kedves, szívet melengető a „nagy pas de deux”, a szerelmesek kettőse: valóban olyan itt a szerelem, amilyen egy gyerek képzeletében.

A pécsi *Diótörő* a hagyományos ébredési jelenettel sem marad adósunk – az álmából eszmélő Marika azonban nem a Diótörő babát pillantja meg az ágya mellett, hanem a furmányos keresztapát a varázsceruzájával.

Gyerekválóság és gyerekálmom: tisztán olvasható, realista sztori született itt, mely – többek közt jó tempójának köszönhetően – gyerek és felnőtt számára egyformán emészthető. Apropó tempó: a Pécsi Szimfonikus Zenekart élőben vezényelte Cser Miklós bravúros gyorsasággal (s mennyivel jobb ez, mint a húzott-nyúzott, gyakran egy-egy táncos kérésére visszafogott tempók!), jólesett ismét élőzenét hallani baletthez!

Andréa T. Haamer eredeti jelmezei követték a táncalkotó utasításait: a valóság szürkében, az álom színesben, főként selyemcukorszínekben. Talán a díszlet az, ahol a rendező olyat kért (Árvey Györgytől), ami leginkább fittyet hány a hagyományokra: a karácsonyi szobabelső a puritánál is sivárabb, az álomképek viszont üresek: az üvegszövegeken kívül semmilyen eszköz nem tájolja be a helyszínt, és persze a sztori ismerete nélkül azok se nagyon segítenek.

Nagyszerűek a szereplők, legalábbis abban a szereposztásban, amelyet látni volt szerencsém. Gyerekszereplő nincs, a kis Marikát és testvérét fiatal művészek – Vörös Henriette és Nagy András – játsszák hitelesen és affektálás nélkül. Kéri Nagy Béla apukaként reveláció: ennyi humorról még sosem tett tanúságot színpadon, talán mert nem nyílt rá alkalma. Felesége Nagy Irisz, a keresztapa pedig Vincze Balázs, mindketten könnyedén és hitelesen hozzák az életkoruknál idősebb figurákat.

Álombeli Marikaként Venekei Marianna ismét bebizonyította, hogy érzékeny, szenvedélyes és virtuóz művész. Partnere, a pécsi iskolában végzett Valkai Csaba Csanád most kóstolgatja az ek-kora horderejű szerepeket – ígéretesen.

És nagyszerűek a hópolyhek, a népek táncai (talán kiugrik Czebe Tünde a keleti táncsal) – no meg a papírmáséba burkolt Hőember.

A pécsieknek egy szavuk sem lehet. Legföljebb ahhoz: miért nem játszott a színház a karácsonyi szünetben naponta ezt a darabot? (Mindössze három előadás volt belőle egész decemberben.)

Bár jó ez húsvétkor is.

CSAJKOVSKIJ: DIÓTÖRŐ (Pécsi Nemzeti Színház)

SZÖVEGKÖNYV: Egerházi Attila Hoffmann mesenovellája után.

KARMESTER: Cser Miklós

DÍSZLET: Árvey György. **JELMEZ:** Andréa T. Haamer. **FÉNYTERV:** Kovács Gerzson Péter. **KOREOGRÁFUS-RENDEZŐ:** Egerházi Attila.

SZEREPLŐK: Kéri Nagy Béla/Lencsés Károly, Nagy Írisz/Dér Dalida, Vörös Henriette/Tóth Larisa, Nagy András/Czár Gergő, Vincze Balázs, Venekei Marianna, Linda Schneiderová, Valkai Csaba Csanád/Pataki Szabolcs, Lencsés Károly, Szalka Krisztián, Hucker Katalin, Spala Korinna, Daczó Eszter, Czebe Tünde, Kócsy Mónika, Szöllőskői Dóra, Palman Kitti, Haller János, Blénesi Zsolt, Zaka Tamás, Gelencsér Péter, Túri Lajos, Gombosi László.

Szeretnénk Önt is olvasóink táborában üdvözölni, egy viszonylag szűk, ám rangos szellemi kör tagjai között. Szerzőink, akikkel a lap olvasása révén megismerkedhet, a kortárs irodalom, publicisztika és grafika élvonalbeli képviselői.

Pénteken keresse az újságárúsoknál, vagy fizessen elő az ÉS-re!

Előfizetési díj egy évre: 11 300 Ft, fél évre: 6300 Ft, negyedévre: 3366 Ft
Megrendelem az **ÉS**-tpld.-banidőtartamra.
Kérem, küldjenek részemre előfizetési csekkeket.

Név:.....
Cím:.....
.....

A megrendelőszelvényt kitöltve küldje vissza címünkre: 1089 Budapest, Rezső tér 15. Tel.: 303-9211, Fax: 303-9241

ELŐFIZETŐI FELHÍVÁS

Egy évre 3000 forintért fizethető elő a SZÍNHÁZ.

Előfizethető a Budapesti Postaigazgatóság kerületi ügyfélszolgálati irodáinál, a hírlapkezelésnél és a Hírlap-előfizetési Irodában (HELIR) Budapest, VIII., Orczy tér 1. Levélcím: HELIR 1900 Budapest, e-mail: hirlapelofizetes@posta.hu; vidéken a postáknál és a kézbesítőknél.
Pénzforgalmi jelzőszám: 11991102-02102799-00000000, illetve a SZÍNHÁZ szerkesztőségében (1126 Budapest, Némethölgyi út 6. III. 2., tel.: 214-3770) személyesen, valamint telefonon vagy átutalással (10402166-21624669-00000000)